

Sygn. akt XXV C 241/11

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 29 maja 2015 r.

Sąd Okręgowy w Warszawie XXV Wydział Cywilny

w składzie następującym:

Przewodniczący: SSR (del.) Paweł Duda

Protokolant: protokolant sądowy Aleksandra Mamrot

po rozpoznaniu w dniu 25 maja 2015 r. w Warszawie

na rozprawie

sprawy z powództwa **Skarbu Państwa – Generalnego Dyrektora Dróg Krajowych i Autostrad**

przeciwko (...) **Spółce z ograniczoną odpowiedzialnością z siedzibą w (...) Spółce z ograniczoną odpowiedzialnością z siedzibą w W.**

o zapłatę

I. oddala powództwo;

II. zasądza od Skarbu Państwa – Generalnego Dyrektora Dróg Krajowych i Autostrad na rzecz (...) Spółki z ograniczoną odpowiedzialnością z siedzibą w (...) Spółki z ograniczoną odpowiedzialnością z siedzibą w W. kwoty po 3.608,50 zł (trzy tysiące sześćset osiem złotych pięćdziesiąt groszy) złotych tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego.

Sygn. akt XXV C 241/11

UZASADNIENIE

wyroku z dnia 29 maja 2015 r.

Pozwem z 6 grudnia 2010 r. Skarb Państwa – Generalny Dyrektor Dróg Krajowych i Autostrad wniósł o zasądzenie solidarnie od pozwanych (...) Spółki z ograniczoną odpowiedzialnością z siedzibą w (...) Spółki z ograniczoną odpowiedzialnością z siedzibą w W. kwoty 1.656.299,85 zł wraz z ustawowymi odsetkami od dnia wniesienia pozwu do dnia zapłaty.

Na uzasadnienie powód podał, że w dniu 16 marca 2009 r., w wyniku przeprowadzonego postępowania o udzielenie zamówienia publicznego w trybie przetargu nieograniczonego, zawarł z pozwanymi umowę, której przedmiotem była dostawa

i wdrożenie systemu informatycznego typu GIS wspomagającego proces pozyskiwania gruntów i zarządzania nieruchomościami dla potrzeb Generalnej Dyrekcji Dróg Krajowych

i Autostrad. W dniu 14 stycznia 2010 r. zawarto umowę dodatkową, której przedmiotem było wdrożenie dodatkowych modułów w/w systemu, tj. modułu dokumentacji i modułu ochrony środowiska. Realizacja zamówienia miała

następować w kilku etapach. W wyniku zawarcia aneksu do umowy podstawowej doszło do zmiany terminów realizacji poszczególnych etapów w taki sposób, że realizacja etapu III miała nastąpić przed wykonaniem etapu II, co było wynikiem omyłki, gdyż nie mieściło się w ramach zgodnego zamiaru stron oraz pozostawało w sprzeczności z celem umów i specyfiką budowanego systemu. Pozwani podjęli próbę wykorzystania tej omyłki i mimo niewykonania prototypu systemu

i nieprzeprowadzenia testów prototypu na sprzęcie wykonawcy (etap II) chcieli zrealizować dostawę sprzętu komputerowego (etap III), a następnie pełnomocnik jednego z pozwanych złożył oświadczenie o odstąpieniu od umów w części niewykonanej. Oświadczenie to było nieskuteczne, ponieważ pełnomocnik działał w imieniu tylko jednego konsorcjanta (...) Sp. z o.o., a przede wszystkim nie zaistniały przesłanki ustawowe lub umowne do odstąpienia od umowy. Realizacja prototypu systemu okazała się zaawansowana w tak niewielkim stopniu, że nie było możliwości jego wykonania przez wykonawcę w ustalonym terminie, tj. do dnia 4 października 2010 r. Wobec tego zamawiający w dniu 17 sierpnia

2010 r. odstąpił od umów na podstawie art. 635 k.c. z przyczyn leżących po stronie wykonawcy i naliczył pozwanym kary umowne w wysokości 20% wynagrodzenia brutto dla każdej z umów, tj. w kwotach 1.660.053,20 zł i 288.534,88 zł. Kwoty te zostały następnie pomniejszone o sumy zabezpieczenia należytego wykonania umów. Z tego tytułu z kwoty 1.660.053,20 zł potrącono 249.008 zł, a z kwoty 288.534,88 zł potrącono 43.280,23 zł. Powód dochodzi od pozwanych zapłaty kar umownych w łącznej kwocie 1.656.299,85 zł.

Nakazem zapłaty w postępowaniu upominawczym z dnia 27 stycznia 2011 r. tutejszy Sąd nakazał pozwanym, aby solidarnie zapłacili powodowi kwotę 1.656.299,85 zł wraz z odsetkami ustawowymi od dnia 8 grudnia 2010 r. i kosztami postępowania.

W sprzeciwie od nakazu zapłaty pozwani (...) Spółka z ograniczoną odpowiedzialnością z siedzibą w (...) Spółka z ograniczoną odpowiedzialnością z siedzibą w W. zaskarżyli powyższy nakaz zapłaty w całości i wnieśli o oddalenie powództwa w całości, podnosząc następujące zarzuty:

1. brak podstaw faktycznych i prawnych do odstąpienia od umów przez powoda, wobec zaniechania wykonywania umów przez powoda,
2. bezpodstawność i nieważność odstąpienia od umów przez powoda, wobec wcześniejszego rozwiązania umów na skutek odstąpienia od niej przez pozwanych,
3. brak podstaw faktycznych i prawnych (w tym umownych) do naliczenia i dochodzenia kary umownej dochodzonej pozwem,
4. brak należytego umocowania do działania w imieniu powoda przez L. W. – p.o. Generalnego Dyrektora Dróg Krajowych i Autostrad oraz do składania oświadczeń woli w imieniu Skarbu Państwa – Generalnego Dyrektora Dróg Krajowych i Autostrad, tj. złożenia w imieniu powoda oświadczenia z 20 września 2010 r. Przedsądowe Wezwanie do Zapłaty kar umownych skierowanego do pozwanych i bezskuteczności złożenia oświadczenia o skorzystaniu z gwarancji bankowej stanowiącej zabezpieczenie należytego wykonania umowy,
5. brak należytego umocowania do działania w imieniu powoda przez T. R., pełniącego funkcję Zastępcy Generalnego Dyrektora Dróg Krajowych i Autostrad oraz M. P. – Głównej Księgowej (Dyrektora Biura (...)), do złożenia oświadczenia woli w imieniu Skarbu Państwa – Generalnego Dyrektora Dróg Krajowych i Autostrad w zakresie odstąpienia od umów,
6. naruszenie zasad współżycia społecznego przez powoda.

W uzasadnieniu sprzeciwu pozwani wskazali, że to postawa powoda uniemożliwiła realizację dostawy sprzętu wraz z oprogramowaniem. Wobec braku współdziałania zamawiającego polegającego na niezasadnej odmowie odbioru dostarczonego sprzętu, pozwani w dniu 6 lipca 2010 r. odstąpili od umów z przyczyn, za które odpowiedzialność ponosi

zamawiający. Pełnomocnik podpisując oświadczenie o odstąpieniu od umowy działał w imieniu całego konsorcjum, do czego posiadał pełnomocnictwo. Późniejsze odstąpienie od umowy przez powoda nie mogło być już skuteczne. Nie zaistniały podstawy do odstąpienia od umów przez powoda w oparciu o przepis art. 635 k.c., gdyż przedmiotowe umowy nie były umowami o dzieło, lecz umowami o świadczenie usług. Nie zachodziły też przesłanki do odstąpienia od umów w oparciu o postanowienia § 16 ust. 2 i ust. 3 tych umów, a w konsekwencji do naliczenia kar umownych. Zamawiający w oświadczeniu o odstąpieniu od umów nie wskazał, jakie terminy wykonania etapów II lub III zostały naruszone przez wykonawcę. Nie wzywał też wykonawcy w trybie § 16 ust. 3.2.3 do realizacji umowy. Nadto przedstawiciele powoda składający w imieniu Skarbu Państwa oświadczenia o odstąpieniu od umów i wezwanie do zapłaty kar umownych nie byli należycie umocowani do działania w imieniu powoda. L. W. ani T. R. nie zostali bowiem powołani w trybie określonym w ustawie z dnia 21 marca 1985 r. o drogach publicznych na stanowiska Generalnego Dyrektora Dróg Krajowych i Autostrad i jego Zastępcy. Zachowanie powoda jest sprzeczne z zasadami współzycia społecznego. Wyłącznym celem wytoczenia powództwa jest bowiem uzasadnienie nienależnego pobrania części kary umownej z gwarancji bankowej i uniknięcie zapłaty za wykonane na jego rzecz przez konsorcjum usługi.

Sąd ustalił następujący stan faktyczny:

Na podstawie umowy z 18 listopada 2008 roku (...) sp. z o.o. z siedzibą w (...) sp. z o.o. z siedzibą w W. zawiązali konsorcjum, którego celem było wspólne przygotowanie i złożenie oferty, a następnie wspólna realizacja zamówienia publicznego pod nazwą „Usługi w zakresie dostawy i wdrożenia wraz z utrzymaniem systemu informatycznego typu GIS wspomagającego proces pozyskiwania gruntów i zarządzania nieruchomościami dla potrzeb Generalnej Dyrekcji Dróg Krajowych i Autostrad o nazwie S. (...) o(...)((...)) – pod klucz”. Liderem konsorcjum została ustanowiona (...) Sp. z o.o. W § 9 pkt 2 Umowy Konsorcjum postanowiono, że każdy z uczestników konsorcjum przez podpisanie umowy udziela liderowi konsorcjum pełnomocnictwa do reprezentowania go w ramach konsorcjum. Pełnomocnictwo obejmuje wszelkie czynności faktyczne i prawne związane z przedmiotem zamówienia, w szczególności przyjmowanie korespondencji kierowanej do konsorcjum. Zgodnie z przywołanym postanowieniem umownym, niezależnie od powyższego każdy z uczestników konsorcjum udzieli liderowi konsorcjum pisemnego pełnomocnictwa do wykonywania czynności, o których mowa w umowie konsorcjum. (Umowa Konsorcjum z dnia 18.11.2008 r. – k. 421-423v.).

Jeszcze przed zawarciem tej umowy, w dniu 28 maja 2008 r., (...) Sp. z o.o. udzieliła (...) Sp. z o.o. pełnomocnictwa, na mocy którego upoważniła spółkę (...) do reprezentowania wspólnie wykonawców w postępowaniu o zamówienie publiczne w przetargu prowadzonym przez (...), dotyczącym usługi w zakresie dostawy i wdrożenia wraz z utrzymaniem opisanego wyżej systemu informatycznego. Pełnomocnictwo to obejmowało złożenie w imieniu konsorcjum wniosku i oferty, składania w imieniu konsorcjum w toku postępowania wszelkich oświadczeń woli i wiedzy, wnoszenia w imieniu konsorcjum przysługujących mu w postępowaniu środków ochrony prawnej, pism procesowych w postępowaniu odwoławczym i reprezentowania w postępowaniu odwoławczym, wniesienie wadium, prowadzenie korespondencji związanej z postępowaniem i zawarcia umowy w sprawie zamówienia publicznego. Jednocześnie pełnomocnictwem z 28 maja 2008 r. B. P. została umocowana przez członka Zarządu spółki (...) Sp. z o.o. – P. B. (1) do samodzielnego działania w imieniu i na rzecz spółki (...) Sp. z o.o. we wszelkich sprawach związanych z udziałem spółki w postępowaniu o udzielenie zamówienia publicznego prowadzonego w trybie procedury ograniczonej, ogłoszonego przez (...), dotyczącego usługi w zakresie dostawy

i wdrożenia wraz z utrzymaniem opisanego wyżej systemu informatycznego. Pełnomocnictwo to, zgodnie z jego treścią, upoważniało pełnomocnika do reprezentacji Spółki we wszelkich sprawach związanych z postępowaniem, przed właściwymi organami

i osobami trzecimi oraz obejmowało upoważnienie do składania w imieniu spółki oświadczeń wiedzy i woli, do wykonywania środków ochrony prawnej zgodnie z działem VI ustawy Prawo zamówień publicznych, do udzielania dalszych pełnomocnictw oraz podpisania umowy konsorcjum. (pełnomocnictwa z 28.05.2008 r. – k. 424v.-425 i 424).

W dniu 19 listopada 2008 r. konsorcjum firm (...) Sp. z o.o. i (...) Sp. z o.o. złożyło Generalnej Dyrekcji Dróg Krajowych i Autostrad ofertę, w której zobowiązało się zrealizować przedmiot wymienionego wyżej zamówienia za kwotę łączną 6.803.497 zł netto, tj. 8.300.266,34 zł brutto. (oferta – k. 123-235).

W związku z wyborem oferty złożonej przez powodowe spółki, w dniu 16 marca 2009 r. Skarb Państwa – Generalny Dyrektor Dróg Krajowych i Autostrad, jako Zamawiający, i konsorcjum firm (...) Sp. z o.o. i (...) Sp. z o.o., jako Wykonawca, zawarli w dniu 16 maja 2009 r. umowę nr (...) (zwaną dalej również „umową podstawową”) na mocy której Wykonawca zobowiązał się wykonać przedmiot zamówienia, a Zamawiający do zapłacić wynagrodzenie w wysokości 8.300.266,34 zł brutto (§ 12 umowy). Realizacja przedmiotu umowy została podzielona na pięć etapów:

- 1) Etap I – Analiza, projekt techniczny i wykonawczy.
- 2) Etap II – Prototyp Systemu na sprzęcie Wykonawcy oraz testowanie na reprezentatywnych danych rzeczywistych dostarczonych przez Zamawiającego.
- 3) Etap III – Dostawa, instalacja i konfiguracja niezbędnego środowiska informatycznego.
- 4) Etap IV – Wdrożenie.
- 5) Etap V – Trzyletni nadzór powdrożeniowy.

W umowie postanowiono, że prace dla etapów I-IV powinny rozpocząć się w ciągu 30 dni od podpisania umowy i zakończyć nie później niż w dwa lata od podpisania umowy, a dla etapu V prace powinny być prowadzone w okresie od dnia następującego po dacie odbioru etapu IV przez okres 3 lat (§ 10 ust. 1 umowy, załącznik Nr 9/UM do umowy – Opis przedmiotu zamówienia – k. 280-286). Załącznik nr 4/UM określał ramowy harmonogram realizacji umowy, zgodnie z którym realizacja poszczególnych etapów miała przebiegać w następujących terminach: Etap I - 17.03.2009 r. - 27.07.2009 r., Etap II - 09.03.2010 r. - 07.06.2010 r., Etap III - 09.02.2010 r. - 07.06.2010 r., Etap IV - 08.06.2010 r. - 14.03.2011 r., Etap V - 15.03.2011 r. - 14.03.2014 r. (k. 263).

W ramach etapu II Wykonawca miał przekazać do akceptacji Zamawiającemu prototyp systemu, przetestowany na reprezentatywnych danych rzeczywistych udostępnionych przez Zamawiającego, zaś Zamawiający miał podjąć decyzje o akceptacji albo odmowie akceptacji prototypu w terminie 15 dni roboczych od dostarczenia prototypu systemu do siedziby Zamawiającego w Centrali (...). Po akceptacji rozpocząć miał się pilotaż systemu na sprzęcie i oprogramowaniu docelowym (w Centrali i Oddziale w Ł.). Zamawiający miał zaś podjąć decyzję o akceptacji albo odmowie akceptacji pilotażu

w terminie 15 dni roboczych od dostarczenia pilotażu systemu do Centrali (...) i Oddziału w Ł. (§ 11 ust. 7 i 8 umowy). Nadto w załączniku nr 3 – Formularz cenowy do Specyfikacji Istotnych Warunków Zamówienia wskazano, że realizacja etapów II i III powinna być prowadzona równoległe (k. 69).

(umowa nr (...) z dnia 16.03.2009 r wraz z załącznikami. – k. 236-289, Specyfikacja Istotnych Warunków Zamówienia – k. 50-122).

W Dokumencie Inicjującym Projekt, datowanym na dzień 8 kwietnia 2009 r.

i podpisanym przez obydwie strony umowy, przewidziano, że kontrola należytej realizacji przedmiotu umowy należy do zespołu projektowego. W skład zespołu projektowego powołano: Komitet Sterujący, Kierownictwo Projektu oraz Zespół (...). Ich skład, role i zakres kompetencji określił załącznik nr 5/UM do umowy podstawowej.

W Dokumencie tym postanowiono również, że realizacja etapu II i III umowy będzie prowadzona współbieżnie (str. 23). (Dokument Inicjujący Projekt wraz z załącznikami – k. 430-508).

Aneks nr (...) z dnia 9 kwietnia 2009 r. strony zmieniły pierwotny termin zakończenia analizy wymagań i procesów biznesowych (przewidziany w załączniku nr 4 do umowy podstawowej) z dnia 11 maja 2009 r. na dzień 25 maja 2009 r. (aneks nr (...) z dnia 16.03.2009 r. wraz z Ramowym harmonogramem realizacji umowy – k. 290-291).

Aneks nr (...) z dnia 24 lipca 2009 r. strony poszerzyły zakres realizacji I etapu umowy podstawowej o elementy opisane szczegółowo w aneksie oraz ustaliły termin końcowy realizacji etapów II i III na dzień 5 lipca 2010 r. (aneks nr (...) z dnia 24.07.2009 r. wraz z Ramowym harmonogramem realizacji umowy – k. 292-294).

W dniu 10 grudnia 2009 r. Generalna Dyrekcja Dróg Krajowych i Autostrad wszczęła postępowanie o udzielenie w trybie z wolnej ręki zamówienia publicznego na wykonanie usług polegających na rozszerzeniu funkcjonalności systemu (...) o Nieruchomościach (SIoN) poprzez zrealizowanie dwóch dodatkowych modułów: modułu dokumentacji i modułu ochrony środowiska. (pismo (...) z 10.12.2009 r. do Prezesa Urzędu Zamówień Publicznych – k. 306-309).

W dniu 14 stycznia 2010 r. Skarb Państwa – Generalny Dyrektor Dróg Krajowych i Autostrad i konsorcjum firm (...) Sp. z o.o. i (...) Sp. z o.o. zawarli umowę nr (...) (zwaną dalej również „umową dodatkową”), której przedmiotem była realizacja usługi w zakresie wdrożenia wraz z utrzymaniem dwóch dodatkowych modułów, tj. modułu dokumentacji oraz modułu ochrony środowiska, w Centrali Zamawiającego oraz 16 Oddziałach, systemu informatycznego typu GIS wspomagającego proces pozyskiwania gruntów i zarządzania nieruchomościami dla potrzeb Generalnej Dyrekcji Dróg Krajowych i Autostrad o nazwie S. (...) (...) – pod klucz, wykonywanego w ramach umowy podstawowej. Wynagrodzenie wykonawcy za wykonanie przedmiotu umowy dodatkowej zostało ustalone na sumę netto 1.182.520 zł, tj. 1.442.674,40 zł brutto.

(§ 12 umowy). W § 10 ust. 1 umowy dodatkowej wykonawca zobowiązał się do przestrzegania terminów określonych w Ramowym harmonogramie realizacji umowy / Harmonogramie płatności realizacji umowy. Zgodnie z tym harmonogramem, stanowiącym załącznik nr 1 do umowy dodatkowej (k. 304), realizacja umowy dodatkowej miała przebiegać w następujących etapach i terminach:

1) Etap II – Prototyp Systemu na sprzęcie Wykonawcy oraz testowanie na reprezentatywnych danych rzeczywistych dostarczonych przez Zamawiającego: 14.01.2010 r. – 04.10.2010 r.

2) Etap III – Dostawa, instalacja i konfiguracja niezbędnego środowiska informatycznego: 09.03.2010 r. – 05.07.2010 r.

3) Etap IV – Wdrożenie: 05.10.2010 r. – 14.06.2011 r.

4) Etap V – Trzyletni nadzór powdrożeniowy: 15.06.2011 r. – 14.06.2014 r.

(Umowa nr (...) z dnia 14.01.2010 r. wraz z załącznikami - k. 298-305 v.).

W związku z zawarciem umowy dodatkowej, aneksem nr (...) z dnia 14 stycznia 2010 r. do umowy podstawowej strony dokonały zmiany terminów realizacji etapów nr II, IV i V umowy podstawowej. Zgodnie z harmonogramem, stanowiącym załącznik nr 1 do aneksu

nr 3, realizacja poszczególnych etapów miała przebiegać w następujących terminach:

- 1) Etap I – Analiza, projekt techniczny i wykonawczy: 17.03.2009 r. – 14.09.2009 r.
- 2) Etap II – Prototyp Systemu na sprzęcie Wykonawcy oraz testowanie na reprezentatywnych danych rzeczywistych dostarczonych przez Zamawiającego: 07.09.2010 r. – 04.10.2010 r., w tym podetapy Opracowanie Prototypu Systemu, Przetworzenie, zintegrowanie i wgranie reprezentatywnych danych rzeczywistych do bazy danych, Testowanie prototypu na reprezentatywnych danych rzeczywistych – w okresie od 15.09.2009 r. do 06.09.2010 r.
- 3) Etap III – Dostawa, instalacja i konfiguracja niezbędnego środowiska informatycznego: 09.03.2010 r. – 05.07.2010 r.
- 4) Etap IV – Wdrożenie: 05.10.2010 r. – 14.06.2011 r.
- 5) Etap V – Trzyletni nadzór powdrożeniowy: 15.06.2011 r. – 14.06.2014 r.

(Aneks nr (...) z dnia 14.01.2010 r. do Umowy nr (...) wraz z załącznikiem nr 1 – Ramowym harmonogramem realizacji umowy – k. 296-297).

W postanowieniach § 15 obydwu umów (podstawowej i dodatkowej) strony ustaliły odpowiedzialność z tytułu niewykonania lub nienależytego wykonania każdej umowy poprzez zapłatę kar umownych. Ustalono m.in., że Wykonawca zapłaci Zamawiającemu karę umowną za odstąpienie przez którąkolwiek ze stron od umowy z przyczyn, za które odpowiedzialność ponosi Wykonawca w wysokości (...) wynagrodzenia brutto. (umowa nr (...) z dnia 16.03.2009 r. – k. 236-241v., umowa nr (...) z dnia 14.01.2010 r. – k. 298-303v.).

Etap I umowy został wykonany przez wykonawcę w terminie i odebrany przez zamawiającego. (zeznania świadków: P. B. (2) – k. 734-737, M. W. – k. 775, T. R. – k. 817, R. K. – k. 961).

Następnie pozwane spółki przystąpiły do wykonywania etapów II i III. W e-mailu z dnia 19 lutego 2010 r. skierowanym do przedstawiciela wykonawcy, Kierownik Projektu ze strony zamawiającego – M. S. wskazał że zgodnie z umową z dniem 9 marca 2010 r. powinna rozpocząć się dostawa sprzętu i oprogramowania i poprosił o przesłanie planu dostawy. (wydruk wiadomości z poczty elektronicznej z dnia 19.02.2010 r. – k. 564). W kolejnym e-mailu z dnia 3 marca 2010 r. wysłanym do wykonawcy M. S. wskazał, że kwestie dostawy sprzętu powinny zostać zakończone najpóźniej do połowy czerwca 2010 r., tak aby nie absorbować pracowników odpowiedzialnych za wdrożenie systemu w okresie od połowy czerwca sprawami sprzętowymi. (wydruk wiadomości z poczty elektronicznej z dnia 03.03.2010 r. – k. 565). Na spotkaniu Kierownictwa Projektu z dnia 14 maja 2010 r. potwierdzono, że do tej pory nie został podpisany żaden aneks do umowy regulujący nowe sprawy związane z dostawą sprzętu, w związku z tym strony obowiązują dotychczasowe zapisy. Na kolejnym spotkaniu Kierownictwa Projektu z dnia 21 maja 2010 r. ustalono, że w dniach 27-28 maja 2010 r. sprzęt zostanie dostarczony i zainstalowany w Centrali i Oddziale (...) w Ł., a dostaw do pozostałych oddziałów odbyłaby się po 7 czerwca 2010 r. (Protokoły ze spotkania Kierownictwa Projektu z dnia 14.05.2010 r. – k. 609-612 i z dnia 21.05.2010 r. – k. 613-617).

Według sporządzonego przez wykonawcę Planu Dostaw (...) z dnia 26 maja 2010 r., dostawa sprzętu do Centrali (...) i do Oddziału w Ł. miała nastąpić w dniu 27 maja 2010 r., a do pozostałych oddziałów terenowych (...) w dniach od 7 czerwca 2010 r. do 10 czerwca 2010 r. (Plan Dostaw (...) k. 585-608).

Kierownik Projektu M. S. pismem z 28 maja 2010 r. zwrócił się do Wykonawcy o podpisanie aneksu nr (...) do umowy podstawowej, w którym termin realizacji Etapu III umowy zostanie ustalony na okres od 7 czerwca 2010 r. do 4 października 2010 r.,

ze względu przywrócenie spójności terminów zakończenia poszczególnych etapów realizacji umów, zgodnie z ich celem. Wskazał, że nieuwzględnienie tego wniosku uniemożliwi wykonanie umowy przez Wykonawcę zgodnie z celem dla którego została zawarta, co będzie skutkowało koniecznością odstąpienia przez Zamawiającego od jej dalszej realizacji. Do pisma tego dołączono projekty aneksów do umowy podstawowej i do umowy dodatkowej, zmieniające termin realizacji etapu III we wskazany wyżej sposób. (pismo (...) z dnia 28.05.2010 r. wraz z projektami Aneksu nr (...) do umowy podstawowej i Aneksu nr (...) do umowy dodatkowej – k. 397-412). Do podpisania aneksu nie doszło. (okoliczność bezsporna).

Równolegle trwały prace nad etapem II umowy – opracowaniem prototypu systemu SIOŃ. Postępy prac były omawiane na cyklicznych posiedzeniach Kierownictwa Projektu. Pismem z dnia 26 maja 2010 r. Wykonawca poinformował Zamawiającego o zakończeniu prac nad Planem Testów Akceptacyjnych i Integracyjnych realizowanych w ramach etapu II, zgłaszając gotowość odbioru tych prac. Przed posiedzeniami Kierownictwa Projektu Wykonawca udostępnił Zamawiającemu środowisko testowe (dostęp do platformy testowej), na którym można było testować kolejne wersje opracowywanej aplikacji. W związku ze stwierdzonymi opóźnieniami w faktycznych pracach nad realizacją prototypu w stosunku do planu wykonania (tj. problemami w poprawnym działaniu tworzonych funkcji) Wykonawca na żądanie Zamawiającego w dniu 15 kwietnia 2010 r. sporządził Plan naprawczy, w którym założył wprowadzenie korekty harmonogramu prac, zwiększenia zatrudnienia osób w projekcie, polepszenia efektywności prac lub delegowania prac do podmiotów zewnętrznych za zgodą Zamawiającego. Według tego harmonogramu zakończenie prac programistycznych nad aplikacją miało nastąpić do dnia 15 lipca 2010 r. Jako przyczynę opóźnień Wykonawca wskazał daleko idące zmiany w formacie SGOŃ, będącym podstawowym źródłem danych dla aplikacji SIOŃ i zastosowanie zaawansowanych i innowacyjnych technologii opracowania funkcjonalności Mapy I.. Nadto w piśmie z dnia 12 maja 2010 r. Wykonawca deklarował ukończenie prac programistycznych do 15 lipca 2010 r. i dotrzymanie terminu 4 września 2010 r. na przekazanie prototypu po testach. Planowane na 26 maja 2010 r. posiedzenie Komitetu Sterującego nie odbyło się, ponieważ zostało odwołane przez Zamawiającego, który postawił Wykonawcy warunek kontynuowania projektu jedynie w przypadku powiązania daty odbioru sprzętu i oprogramowania (etap III umowy) z datą odbioru etapu II, czyli odbioru prototypu i pilotażu systemu SIOŃ. (protokoły ze spotkań Kierownictwa Projektu z dnia 14.05.2010 r. – k. 609-612, 21.05.2010 r. – k. 613-617, 17.06.2010 r. i 21.06.2010 r. – k. 315-328, pisma (...) z 06.05.2010 r. – k. 392-393 i z 19.05.2010 r. – k. 396, pisma Wykonawcy z 12.05.2010 r. – k. 394-395 i z 26.05.2010 r. – k. 670, Plan naprawczy – k. 329-391, opinia audytora z dnia 04.06.2010 r. – k. 624-625, zeznania świadków: P. B. (2) – k. 734-737, S. Z. – k. 767-768, M. W. – k. 774-777, T. R. – k. 817-820, J. Z. – k. 858-860, R. K. – k. 960-963, przesłuchanie za stroną powodową M. S. – k. 1181-1185).

Pismem z dnia 23 czerwca 2010 r. skierowanym do Zamawiającego Wykonawca zgłosił gotowość odbioru etapu III umowy, tj. dostawy sprzętu i oprogramowania. (pismo wykonawcy z dnia 23.06.2010 r. – k. 627).

W dniach 30 czerwca 2010 r. i 1 lipca 2010 r. Wykonawca dostarczył i przedstawił Zamawiającemu do odbioru oprogramowanie i sprzęt, objęte przedmiotowymi umowami. Zamawiający w dniu 30 czerwca 2010 r. odmówił odbioru oprogramowania, a w dniu 1 lipca 2010 r. odmówił odbioru sprzętu. Przyczyną odmowy odbioru było stanowisko przedstawicieli Zamawiającego, że odbiór oprogramowania i sprzętu powinien być powiązany z odbiorem prototypu systemu. (protokół przekazania ilościowego oprogramowania z dnia 30.06.2010 r. – k. 629-630, protokół przekazania ilościowego sprzętu – k. 628).

Pismem z 1 lipca 2010 r. Wykonawca wezwał (...) do prawidłowego wykonania umów i wyznaczył termin do dnia 5 lipca 2010 r. na dokonanie odbioru sprzętu i oprogramowania, pod rygorem odstąpienia przez konsorcjum (...) Sp. z o.o. i (...) Sp. z o.o. od umów, w przypadku bezskutecznego upływu terminu, z przyczyn leżących po stronie Zamawiającego (pismo z dnia 01.07.2010 r. – k. 416 i 656, zeznania świadków T. R. – k. 817-820, J. Z. – k. 858-860, R. K. – k. 960-963, przesłuchanie za stroną powodową M. S. – k. 1181-1185).

Zamawiający nie odebrał oprogramowania i sprzętu w wyznaczonym terminie.

W piśmie z dnia 5 lipca 2010 r. Zamawiający poinformował Wykonawcę, że postęp prac nad prototypem systemu jest niewystarczający i że osiągnięcie założonego w umowie celu staje się zagrożone, wobec tego dokonanie w tym momencie formalnego odbioru sprzętu komputerowego jest bezcelowe. W piśmie wskazano, że Wykonawca jest zobowiązany zrealizować Etap II równocześnie z etapem III, a w przypadku niewypełnienia tego zobowiązania Zamawiający zostanie zmuszony do odstąpienia od umowy. (pismo z dnia 05.07.2010 r. – k. 417-418).

Pismem z dnia 6 lipca 2010 r. (...) Sp. z o.o., działając w imieniu konsorcjum, odstąpiła od umów (podstawowej i dodatkowej) z przyczyn leżących po stronie Zamawiającego, w części niewykonanej. Pismo to zostało podpisane przez B. P.. (pismo z dnia 06.07.2010 r. – k. 420).

Następnie strony prowadziły jeszcze korespondencję i rozmowy celem możliwości wznowienia realizacji kontraktu, jednak nie osiągnięto porozumienia. W związku z tym wykonawca pismem z dnia 16 sierpnia 2010 r. wezwał Zamawiającego do dokonania w dniu 18 sierpnia 2010 r. inwentaryzacji prac. W odpowiedzi na to ostatnie pismo, Generalny Dyrektor Dróg Krajowych i Autostrad pismem z dnia 17 sierpnia 2010 r. poinformował Wykonawcę, że odstąpienie od umowy dokonane przez konsorcjum było bezskuteczne, ponieważ (...) nigdy nie była w zwłoce z realizacją umowy. W piśmie wskazano,

że wykonanie prototypu przez wykonawcę jest zupełnie nieprawdopodobne. W związku z tym Zamawiający odstępuje od umów z przyczyn leżących po stronie Wykonawcy. Pismo to zostało podpisane przez T. R. i M. P.. (pisma Wykonawcy z 09.08.2010 r. – k. 673-675 i z dnia 16.08.2010 r. – k. 679, pismo Zamawiającego z dnia 17.08.2010 r. wraz ze zwrotnym potwierdzeniem odbioru – k. 509-510,).

Pismem z dnia 20 września 2010 r. powód wezwał pozwane spółki do zapłaty solidarnie kar umownych z tytułu odstąpienia od umowy podstawowej i od umowy dodatkowej naliczonych na podstawie § 15 ust. 1.1.4 w zw. z § 12 ust. 1 obydwu umów, w kwotach 1.660.053,20 zł i 288.534,88 zł, tj. łącznej sumy 1.948.588,08 zł, w terminie 7 dni od otrzymania w/w pisma. Pismo to zostało doręczone pozwanym w drodze faksowej w dniu 21 września 2010 r. oraz wysłane przesyłką pocztową. (wezwanie do zapłaty z dnia 20.09.2010 r. wraz z potwierdzeniami nadania – k. 511-515).

W dniu 14 października 2010 r. powód zrealizował gwarancję bankową wystawioną przez (...) Bank (...) S.A. na zlecenie pozwanych spółek celem zabezpieczenia przedmiotowego kontraktu, otrzymując z tego tytułu od banku sumę 249.008 zł. (pismo (...) Bank (...) S.A. z 14.10.2010 r. – k. 516, potwierdzenie przelewu z 14.10.2010 r. – k. 517).

Powyższy stan faktyczny Sąd ustalił na podstawie powołanych wyżej dowodów.

Sąd dał wiarę obiektywnym dowodom z wymienionych dokumentów, jako że nie budziły one wątpliwości, co do ich autentyczności i nie były kwestionowane przez żadną ze stron.

Sąd uznał za wiarygodne zeznania świadków P. B. (2), S. Z., M. W., T. R., J. Z., R. M., B. P. i R. K., a także zeznania M. S. przesłuchanego za stronę powodową. Osoby te w swych zeznaniach opisały przebieg współpracy Wykonawcy i Zamawiającego w toku realizacji przedmiotowego kontraktu, w tym przyczyny odmowy odbioru przez Zamawiającego oprogramowania

i sprzętu dostarczonego przez Wykonawcę oraz przyczyny złożenia przez obydwie strony oświadczeń o odstąpieniu od umów. Zeznania tych osób dotyczące powyższych okoliczności nie zawierały istotnych rozbieżności pomiędzy sobą oraz korespondowały z dowodami

z dokumentów wskazanych powyżej w uzasadnieniu, składając się wraz z nimi na spójną i logiczną całość, obrazującą opisany wyżej stan faktyczny sprawy. Natomiast kwestia istnienia podstaw do odstąpienia przedmiotowych umów jest kwestią oceny prawnej, której władny jest dokonać Sąd a nie świadkowie.

Sąd nie dokonał ustaleń faktycznych na podstawie zeznań świadka A. Z. (k. 820-821), ponieważ w trakcie przesłuchania nie przekazała ona żadnych informacji istotnych do rozstrzygnięcia sprawy.

Sąd pominął dowód z zeznań świadków S. K. i M. J. na podstawie art. 242 k.p.c., ponieważ ich sprowadzenie na rozprawę w celu przesłuchania

w oznaczonym przez Sąd w trybie tego przepisu terminie nie było możliwe z uwagi na fakt, że nie przybywali oni pod kolejnymi adresami podawanymi przez stronę pozwaną. Z tych przyczyn dowód z zeznań tych świadków nie mógł zostać przeprowadzony w rozsądnym terminie.

Sąd oddalił wniosek pozwanych o dopuszczenie dowodu z zeznań świadka B. B., ponieważ pozwani nie wskazali adresu zamieszkania tego świadka.

Sąd zważył, co następuje:

Podstawę zastrzeżenia w umowie kary umownej stanowi art. 483 § 1 k.c. Zgodnie z tym przepisem można zastrzec w umowie, że naprawienie szkody wynikłej z niewykonania lub nienależytego wykonania zobowiązania niepieniężnego nastąpi przez zapłatę określonej sumy (kara umowna). W razie niewykonania lub nienależytego wykonania zobowiązania kara umowna należy się wierzycielowi w zastrzeżonej na ten wypadek wysokości bez względu na wysokość poniesionej szkody (art. 484 § 1 zd. 1 k.c). Jej skuteczne zastrzeżenie nie zwalnia dłużnika z obowiązku zapłaty nawet w razie wykazania, że wierzyciel nie poniósł szkody (uchwała składu 7 sędziów Sądu Najwyższego z dnia 06.11.2003 r. - zasada prawna - III CZP 61/03, OSNC 2004, nr 4, poz. 69). Zakres odpowiedzialności z tytułu kary umownej określonej w art. 483 § 1 k.c. pokrywa się z zakresem ogólnej odpowiedzialności dłużnika za niewykonanie lub nienależyte wykonanie zobowiązania (art. 471 k.c. i nast.), co wynika z celu kary umownej – kara umowna stanowi bowiem surogat odszkodowania mającego kompensować negatywne dla wierzyciela konsekwencje wynikające z niewykonania bądź nienależytego wykonania zobowiązania – jak i z umiejscowienia przepisów o karze umownej w kodeksie cywilnym wśród przepisów działu stanowiącego o skutkach niewykonania zobowiązania. Oznacza to, że kara umowna należy się wówczas, gdy spełnione zostały przesłanki odpowiedzialności ex contractu, z wyłączeniem – jak wyżej wskazano – wykazywania szkody. W doktrynie i orzecznictwie przyjmuje się szerokie rozumienie zobowiązania niepieniężnego, przewidujące świadczenia o charakterze majątkowym, np. polegające na zawarciu umowy przyrzeczonej oraz niemajątkowym, np. powstrzymanie się od podejmowania określonej działalności. W grę może wchodzić również zastrzeżenie kar umownych na wypadek skorzystania przez jednego z kontrahentów z uprawnienia kształtującego, jak wypowiedzenie umowy czy odstąpienie od niej. (Tadeusz Wiśniewski, w: Komentarz do kodeksu cywilnego, Księga trzecia, Zobowiązania, tom 1, s. 584. Warszawa 2005; orz. SN z 6.11.2003 r., III CZP 61/03, OSNC 2004/5/69).

Przypomnieć należy, że w postanowieniach § 15 ust. 1.1.4 obydwu spornych umów, na podstawie których powód naliczył pozwanym kary umowne, strony zastrzegły,

że Wykonawca zapłaci Zamawiającemu kary umowne za odstąpienie przez którąkolwiek ze stron od umowy z przyczyn, za które odpowiedzialność ponosi Wykonawca w wysokości (...) wynagrodzenia brutto.

Dlatego oceniając roszczenia o zapłatę kar umownych dochodzone przez Skarb Państwa w rozpatrywanej sprawie w pierwszym rzędzie odnieść należy się do kwestii istnienia podstaw do odstąpienia od przedmiotowych umów przez pozwane spółki dokonanego pismem z dnia 6 lipca 2010 r. i skuteczności tego odstąpienia. W razie bowiem zasadnego i skutecznego odstąpienia do umów przez Wykonawcę z przyczyn leżących po stronie Zamawiającego późniejsze odstąpienie od umów przez powoda nie mogłoby już odnieść skutku i stanowić podstawy do ewentualnego naliczania kar umownych pozwanym. Na gruncie materiału dowodowego niniejszej sprawy nie ulega wątpliwości, że Zamawiający (powód) nie współpracował należycie z Wykonawcą (pozwanymi) przy realizacji umowy w zakresie jej etapu III dotyczącego dostawy sprzętu i oprogramowania, który – zgodnie z postanowieniami umów – powinien być zakończony do dnia 5 lipca 2010 r. Powód odmówił bowiem odbioru sprzętu i oprogramowania dostarczonych przez pozwane spółki w dniach

30 czerwca 2010 r. i 1 lipca 2010 r. – a w konsekwencji nie dokonał zapłaty za dostarczony towar – stojąc na stanowisku, że odbiór sprzętu i oprogramowania powinien być powiązany

z odbiorem prototypu systemu. Takie stanowisko było jednak nieuzasadnione, gdyż pozostawało w sprzeczności z jasnymi postanowieniami umowy podstawowej (ukształtowanej ostatecznie aneksem nr (...)) i umowy dodatkowej, zgodnie z którymi opracowanie prototypu systemu i jego testowanie na danych rzeczywistych miało nastąpić do 6 września 2010 r., a zakończenie całego etapu II umowy do 4 października 2010 r. Powoływanie się przez powoda na omyłkę w ustaleniu terminów zakończenia etapów II i III przy zawieraniu umowy dodatkowej i aneksu do umowy podstawowej, która jego zdaniem miała wypaczać zgodny zamiar stron i cel umów, nie sposób uznać za wiarygodne, jeśli weźmie się pod uwagę sformalizowaną procedurę zawierania umów w trybie zamówienia publicznego oraz okoliczności, jakie miały miejsce już w toku realizacji umów, z których wynika jednoznacznie, że powód kilka razy (jeszcze w maju 2010 r.) potwierdzał określony

w umowach termin dostaw sprzętu i oprogramowania, a nawet żądał od pozwanych jego dostarczenia przed terminem określonym na 5 lipca 2010 r. W każdym razie, gdyby na etapie aneksowania umowy podstawowej i zawierania umowy dodatkowej istotnie nastąpił jakiś błąd w określeniu terminów realizacji etapów umów, to powód mógłby co najwyżej podjąć próbę uchylecia się od niego w trybie art. 84-88 k.c., co jednak nie nastąpiło. W tej sytuacji – wobec zwłoki powoda w wykonaniu zobowiązania do odbioru sprzętu i oprogramowania oraz uiszczenia zapłaty za ten etap umowy – pozwani byli uprawnieni, stosownie do art. 491 § 1 k.c., wyznaczyć powodowi termin do współdziałania przy realizacji umów (dokonania odbiorów) – co nastąpiło pismem z dnia 1 lipca 2010 r. – a następnie od umów odstąpić.

W ocenie Sądu, pomimo istnienia formalnych podstaw do odstąpienia od umów przez Wykonawcę z przyczyn leżących po stronie Zamawiającego, to jednak dokonane pismem

z dnia 6 lipca 2010 r. odstąpienie było nieskuteczne. Jak już wskazano, pismo to zostało podpisane w imieniu konsorcjum przez B. P.. Pozwani nie wykazali jednak, że B. P. była umocowana do złożenia oświadczenia o odstąpieniu od przedmiotowych umów w imieniu obydwu pozwanych spółek. Złożone do akt pełnomocnictwo z dnia 28 maja 2008 r. (k. 424) udzielone przez członka zarządu (...) Sp. z o.o. jest ograniczone tylko do postępowaniu o udzielenie przedmiotowego zamówienia publicznego („we wszelkich sprawach związanych z udziałem Spółki w postępowaniu o udzielenie zamówienia publicznego”) – w tym podpisania umowy na realizację zamówienia i aneksów do umowy. Z jego treści nie wynika natomiast, by obejmowało również uprawnienie do złożenia oświadczenia o odstąpieniu od umowy, po jej zawarciu. Sąd uznał

z tej przyczyny odstąpienie od umów przez Wykonawcę za nieskuteczne. Nic w tej kwestii nie zmienia złożona do akt przez powoda „Notatka w sprawie spotkania uczestników konsorcjum (...) Sp. z o.o. w (...) Sp. z o.o.” datowana na dzień 11.02.2011 r. (k. 676), która dowodzi co najwyżej faktu, że przedstawiciele obydwu tych spółek podjęli wspólnie decyzję o odstąpieniu od spornych umów, lecz nie może sanować braku należytego umocowania po stronie B. P. do złożenia oświadczenia woli o odstąpieniu od umów.

Przed przystąpieniem z kolei do oceny oświadczenia powoda o odstąpieniu od umowy wskazać trzeba, że – wbrew twierdzeniom pozwanych – do przedmiotowych umów znajdowała zastosowanie regulacja art. 635 k.c. Skoro przedmiotem zobowiązania Wykonawcy było osiągnięcie rezultatu w postaci wykonania i wdrożenia u Zamawiającego określonego w umowach systemu informatycznego, czyli dzieła w rozumieniu art. 627 k.c., to wzajemne relacje stron określone były również przez przepisy Kodeksu cywilnego dotyczące umowy o dzieło.

Powód w oświadczeniu z dnia 17 sierpnia 2010 r. uzasadniając odstąpienie od umów wskazał, że „realizacja prototypu okazała się zaawansowana w stopniu wskazującym na niemożliwość wykonania umowy przez konsorcjum” oraz że „wykonanie prototypu jest zupełnie nieprawdopodobne”. Nie ulega wątpliwości, że nie zostały w tym wypadku spełnione warunki umowne dające Zamawiającemu prawo do odstąpienia od umów,

w szczególności te przewidziane w § 16 ust. 2 lub § 16 ust. 3.3.3 umów. Pierwsze ze wskazanych postanowień umownych daje Zamawiającemu prawo do odstąpienia od umowy w wypadku przekroczenia terminów określonych w § 10 z winy Wykonawcy, co

w rozpatrywanej sprawie nie miało miejsca. Natomiast druga regulacja uprawniała Zamawiającego do odstąpienia od umowy w terminie dwóch tygodni od powzięcia wiadomości, że Wykonawca przerwał realizację przedmiotu umowy

i przerwa trwa dłużej niż 14 dni, pomimo wezwania Zamawiającego złożonego na piśmie. Również i ta regulacja umowna nie wchodzi w grę jako przyczyna do odstąpienia od umowy, skoro powód nie wykazał, żeby kierował do pozwanych jakiegokolwiek wezwania do kontynuowania umowy i by mimo tego pozwani umowy nie realizowali z przyczyn leżących po ich stronie. We wskazanym piśmie z dnia 17 sierpnia 2010 r. powód nie powoływał się zresztą na żadną z umownych podstaw do odstąpienia.

Oświadczenie powoda z dnia 17 sierpnia 2010 r. należy zatem oceniać na gruncie art. 635 k.c. W myśl tego przepisu, jeżeli przyjmujący zamówienie opóźnia się z rozpoczęciem lub wykończeniem dzieła tak dalece, że nie jest prawdopodobne, żeby zdołał je ukończyć w czasie umówionym, zamawiający może bez wyznaczenia terminu dodatkowego od umowy odstąpić jeszcze przed upływem terminu do wykonania dzieła. Przesłanką do odstąpienia od umowy na tej podstawie przez zamawiającego jest zatem kwalifikowane opóźnienie przyjmującego zamówienie w rozpoczęciu lub wykończeniu dzieła (zawinione lub niezawinione), tj. jest na tyle istotne, że wyklucza prawdopodobieństwo ukończenia dzieła w terminie wynikającym z umowy. Zastrzec przy tym trzeba, że dla kreowania roszczeń odszkodowawczych związanych z odstąpieniem od umowy opartym na regulacji art. 635 k.c. – tak na zasadach ogólnych, jak i z tytułu kary umownej będącej surogatem odszkodowania – niezbędne jest wystąpienie zawinienia po stronie wykonawcy (przyjmującego zamówienie) (tak też Sąd Apelacyjny w Katowicach w wyroku z dnia 20 września 2012 r., V ACa 286/12, LEX nr 1223191).

Odnosząc się do tej kwestii wskazać trzeba po pierwsze, że ciężar dowodu co do istnienia przesłanek faktycznych do odstąpienia od umowy, o których mowa w art. 635 k.c., spoczywa na zamawiającym, skoro wywodzi z nich korzystne dla siebie skutki prawne (art. 6 k.c.). Dlatego w rozpatrywanej sprawie powód powinien udowodnić, że ze względu na opóźnienie pozwanych w wykończeniu dzieła (systemu SIO-N) nie było prawdopodobne jego ukończenie w umówionym terminie. Dowody przydatne do wykazania takiego faktu nie zostały zaoferowane Sądowi przez stronę powodową. Z dokumentów i z zeznań świadków stanowiących materiał dowodowy sprawy wynika, że do czasu bezzasadnej (tj. niezajdującej oparcia w postanowieniach umów) odmowy przez powoda odbioru sprzętu i oprogramowania dostarczonych przez pozwanych, trwały prace programistyczne pozwanych nad prototypem systemu SIO-N. Wykonawca udostępnił Zamawiającemu środowisko testowe (dostęp do platformy testowej), na którym można było testować kolejne wersje opracowywanej aplikacji, a postępy prac były omawiane na wspólnych posiedzeniach przedstawicieli Zamawiającego i Wykonawcy. W toku realizacji prac faktycznie stwierdzano problemy w poprawnym działaniu tworzonych funkcji aplikacji, co było przyczyną sporządzenia przez pozwanych na żądanie powoda w dniu 15 kwietnia 2010 r. Planu naprawczego, lecz pozwani deklarowali dotrzymanie terminu 4 września 2010 r. na przekazanie prototypu po testach. Fakt występowania błędów w działaniu zaawansowanej aplikacji informatycznej na etapie jej tworzenia nie może być traktowany per se jako okoliczność nadzwyczajna, przesądzająca o niemożności stworzenia sprawnego systemu informatycznego. Raczej jest to fakt naturalny, skoro dopiero proces testowania ma doprowadzić do usunięcia błędów i stworzenia poprawnie działającej aplikacji. Przywołane dowody (dokumenty i zeznania świadków) nie dają podstaw do stwierdzenia, żeby w normalnym toku czynności nie było możliwe zachowanie wskazanego wyżej terminu na przekazanie prototypu systemu po testach oraz zakończenie całego etapu II umowy w ustalonym terminie, tj. do dnia 4 października 2010 r. Udowodnienie też powoda – o niemożliwości wykonania umowy czy też nieprawdopodobieństwie wykonania prototypu przez pozwanych – które stały się przyczyną odstąpienia od umów, wymagało wiadomości specjalnych z dziedziny informatyki. Konieczne było więc przeprowadzenie w tym celu dowodu z opinii biegłego sądowego odpowiedniej specjalności, ale taki dowód nie został przez powoda zgłoszony.

W konsekwencji powyższe twierdzenia powoda trzeba uznać za nieudowodnione.

Po drugie, podkreślić raz jeszcze należy, że powód tylko wówczas mógłby żądać od pozwanych kar umownych, gdyby niemożność wykonania systemu SIO-N w terminie umówionym miała miejsce z przyczyn leżących po stronie pozwanych (zawinionych przez pozwanych). Materiał dowodowy sprawy nie dawał jednak podstaw do stwierdzenia,

że takie zawinione przyczyny po stronie pozwanych zachodziły, lecz prowadził do wniosku przeciwnego. Niemożność kontynuowania prac nad prototypem systemu i dalszą realizacją umowy była spowodowana postawą powoda, który wbrew terminom wynikającym z umów stawiał pozwanym warunek kontynuowania projektu jedynie w przypadku powiązania daty odbioru sprzętu i oprogramowania z datą odbioru prototypu i pilotażu systemu SIO N (w celu zmuszenia pozwanych do przyjęcia tego warunku powód m.in. odwołał posiedzenie Komitetu Sterującego zaplanowane na 26 maja 2010 r.) a także bezzasadnie odmówił odbioru sprzętu i oprogramowania dostarczonego przez pozwanych zgodnie z terminem umownym. Taka postawa miała na celu zmuszenie pozwanych do zawarcia aneksu do umów, zmieniającego termin realizacji etapu III dotyczącego dostawy sprzętu i oprogramowania zgodnie z oczekiwaniami powoda. Warunek ten był stawiany pozwanym przez powoda również w toku rozmów stron po złożeniu przez pozwanych oświadczenia o odstąpieniu do umowy. Nie znajdował on jednak żadnego oparcia w postanowieniach umów. Zatem to zachowanie powoda (zamawiającego) uniemożliwiało dalszą realizację umowy, bo kontynuowanie prac nad systemem (jego testowaniem i wdrożeniem u powoda) nie było oczywiście możliwe bez współdziałania powoda z pozwanymi. W tych okolicznościach nie sposób czynić pozwanym zarzutu, że wstrzymali prace nad systemem po odmowie odbiorów sprzętu i oprogramowania przez powoda i nie mogli ich kontynuować wobec forsowania przez powoda kolejności realizacji poszczególnych etapów przedmiotu zamówienia w sposób sprzeczny z zapisami umownymi.

Reasumując stwierdzić należy, że na gruncie materiału dowodowego sprawy brak było podstaw do przyjęcia, że wskazywana przez stronę powodową podstawa do odstąpienia od umowy faktycznie wystąpiła i że była zawiniona przez pozwanych, a w konsekwencji, że istniały przesłanki do obciążenia pozwanych obowiązkiem odszkodowawczym względem powoda i zasądzenia od nich kar umownych. Dlatego roszczenia powodów na uwzględnienie nie zasługiwały.

W tej sytuacji nie miało już znaczenia, że pozostałe zarzuty pozwanych podniesione przeciwko żądaniom dochodzonych pozwem były niezasadne. Osoby, które podpisały w imieniu powoda oświadczenie o odstąpieniu od umów – T. R. i M. P. – były należycie umocowane do reprezentacji powoda. Zgodnie z § 6 ust. 1 Regulaminu Organizacyjnego Generalnej Dyrekcji Dróg Krajowych i Autostrad (tekst ujednolicony z dnia 20 kwietnia 2010 r. – k. 1134-1151) oświadczenia w zakresie praw i obowiązków majątkowych Generalnego Dyrektora składa Generalny Dyrektor jednoosobowo lub dwóch upoważnionych przez niego pełnomocników działających łącznie. M. P. (Główny Księgowy (...)), legitymowała się pełnomocnictwem do składania oświadczeń w zakresie praw i obowiązków Generalnego Dyrektora Dróg Krajowych i Autostrad, zgodnie ze statutem i regulaminem organizacyjnym, udzielonym dnia 7 października 2008 r. przez L. W. – pełniącego obowiązki Generalnego Dyrektora (pełnomocnictwo – k. 725). L. W. Prezes Rady Ministrów w dniu 12 maja 2008 r. powierzył, stosownie do art. 18 ust. 3 ustawy z dnia 21 marca 1995 r. o drogach publicznych (Dz.U. z 2007 r., Nr 19, poz. 115 ze zm.), pełnienie obowiązków Generalnego Dyrektora Dróg Krajowych i Autostrad do czasu powołania Generalnego Dyrektora Dróg Krajowych i Autostrad w drodze konkursu (akt powołania – k. 723). Na tej podstawie był on uprawniony do wykonywania funkcji Generalnego Dyrektora. Z kolei T. R. (Zastępca Generalnego Dyrektora), zgodnie z § 4 Zarządzenia nr 33 Generalnego Dyrektora Dróg Krajowych i Autostrad z dnia 05.05.2010 r. w sprawie podziału zadań Zastępców Generalnego Dyrektora Dróg Krajowych i Autostrad oraz Dyrektora Generalnego (...) (k. 1029-1030v.), jako Zastępca Generalnego Dyrektora Dróg Krajowych i Autostrad kierował m.in. zagadnieniami dotyczącymi przygotowania i realizacji inwestycji w zakresie dróg krajowych i udzielenia zamówień publicznych. W ramach tych zadań T. R. uprawniony był do podpisywania, z upoważnienia Generalnego Dyrektora (jak miało to miejsce w przypadku pisma z dnia 17 sierpnia 2010 r.), korespondencji, pism, rozstrzygnięć oraz innych dokumentów (§ 4 ust. 1 przywołanego Zarządzenia). Pismo powoda o odstąpieniu od przedmiotowych umów zostało zatem podpisane przez osoby uprawnione do reprezentacji Generalnego Dyrektora Dróg Krajowych i Autostrad.

Nie sposób też podzielić zarzutu pozwanych, żeby dochodzenie przez powoda roszczeń o zapłatę kar umownych pozostawało w sprzeczności z zasadami współżycia społecznego. Subiektywne odczucia pozwanych, iż celem złożenia pozwu w niniejszej sprawie było uzasadnienie nienależnego pobrania przez powoda zabezpieczenia na pokrycie kar umownych i uniknięcie zapłaty za wykonane przez pozwanych usługi, nie stanowi wystarczających podstaw do uwzględnienia powyższego zarzutu. Wytoczenie pozwu w postępowaniu cywilnym jest naturalną drogą dochodzenia roszczeń (w tym roszczeń spornych lub niepewnych) w państwie prawa i nie można nikomu czynić zarzutu, że z tej drogi korzysta.

Mając na uwadze opisane okoliczności Sąd w pkt. I sentencji wyroku oddalił powództwo na podstawie powołanych przepisów.

Orzekając o kosztach postępowania w pkt. II sentencji wyroku Sąd kierował się zasadą odpowiedzialności za wynik procesu wyrażoną w art. 98 § 1 k.p.c. Powód jako przegrywający sprawę obowiązany jest zwrócić pozwanym koszty postępowania niezbędne do celowej obrony. Na koszty te składa się wynagrodzenie pełnomocnika procesowego pozwanych w wysokości 7.200 zł ustalone na podstawie § 6 pkt. 7 w zw. z § 2 ust.1 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej przez radcę prawnego ustanowionego z urzędu (tekst jedn.: Dz.U. z 2013 r., poz. 490) oraz uiszczona opłata skarbową od pełnomocnictwa procesowego w wysokości 17 zł, tj. łącznie 7.217 zł. Po rozdzieleniu tej sumy pomiędzy obydwu pozwanych (po połowie) do zwrotu przez powoda na rzecz każdego z pozwanych przypadły kwoty po 3.608,50 zł.